

مشهد مقدس؛ قطب ظرفیت‌های چند بعدی دیپلماسی

اجلاس شورای وزیران سازمان اگو، آوردگاه بزرگ اقتصاد منطقه‌ای در جهان شهر برکت و کرامت است

۳

سیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه:
**سیستم تجارت اگونیاژمند
حمایت مالی است**

۲

محمد رضا قلندر شریف، شهردار مشهد:
**مشهد الرضا (ع)، دروازه توسعه
ومراودات اقتصادی**

۲

محمدرضا قلندر شریف، شهردار مشهد:

مشهد الرضا^(ع)، دروازه توسعه و مراودات اقتصادی

محوریت سازمان همکاری های اقتصادی اكو، ارتباطات و توسعه اقتصادی در منطقه است و مشهد الرضا^(ع) پس از یازده سال، به عنوان نماینده جمهوری اسلامی ایران میزبان این نشست بود. برگزاری این اجلاس در مشهد، نشان دهنده جایگاه ویژه این شهر است. مشهد می تواند دروازه توسعه و مراودات اقتصادی بین آسیای میانه و غرب آسیا با شرق آسیا باشد و به عنوان مرکز ثقل مراودات اقتصادی، به دروازه توسعه اقتصادی برای کشورهای عضو تبدیل شود. از سال گذشته موضوع دیپلماسی شهری به محور راهبرد های مدیریت شهری تبدیل شده و با موافقت وزارت امور خارجه قرار است مشهد الرضا^(ع) به عنوان دبیرخانه دائمی و هاب دیپلماسی شهری در میان شهر های کشور باشد. ما توانسته ایم جایگاه مشهد را در حوزه دیپلماسی شهری در سطح استانی و ملی ثابت کنیم و ارتقا دهیم. مراودات زیادی با شهر های مختلف در حوزه دیپلماسی شهری داریم و این نشست فرصت بسیار خوبی بود تا این مراودات را برای توسعه دیپلماسی شهری با شهر ها و کلان شهر های اکثوری که عضو این سازمان هستند، توسعه و ارتقا دهیم.

در حاشیه اجلاس وزرای اعضا اكو، نشست هایی در حوزه دیپلماسی شهری برگزار شد تا مشهد الرضا^(ع) بیشتر به کشورهای منطقه شناسانده شود. مشهد شهری ویژه و پایتخت معنوی ایران اسلامی است، موقعیت خاص جغرافیایی و سیاسی دارد و در گذشته هم به عنوان یکی از محدوده های مسیر جاده ابریشم در حوزه اقتصادی فعال و تأثیرگذار بوده است.

شهرداری می تواند مراوداتی با شهر های کشور های اعضا اكو داشته باشد. این یکی از نکات مهم مدنظر ماست و امیدواریم در موضوعات مختلف نظرات آن ها را جلب کنیم و مراوداتمان را برای ارتباطات بهتر با شهر های کلان شهر های این کشور ها توسعه دهیم. در سه سال گذشته، قرارداد های خواهرخواندگی متعددی با نقش آفرینی بین المللی مشهد الرضا^(ع) منعقد شده است که شماری از این کلان شهر ها در کشورهای اعضا اكو قرار دارند. این موضوع، فضای تبادل اطلاعات، تجربیات و همچنین حوزه هایی از جمله صادرات توان مهندسی را آسان می کند. با توجه به ظرفیت شهر مشهد و حضور ۳۰ میلیون زائر داخلی و بیش از ۳ میلیون زائر خارجی، باید به شکلی ویژه در حوزه گردشگری زیارت، گردشگری سلامت و موضوعات مرتبط با این حوزه فعال باشیم. قطعا برگزاری این نشست و سایر رویداد های بین المللی در مشهد به تحقق چنین رویکردی کمک خواهد کرد.

سید عباس عراقچی، وزیر امور خارجه:

سیستم تجارت اكو نیازمند حمایت مالی است

تلاش های آینده ما می باشد. این موضوع از آنجایی دارای اهمیت است که «چشم انداز ۲۰۲۵ اكو» به آخرین سال خود نزدیک می شود و «کمیتة بررسی چشم انداز» در تهران کار بزرگی انجام داده و پروژه های اولویت دار را شناسایی کرده است که باید مورد توجه و اختصاص منابع ویژه قرار گیرند. اكو همچنین ممکن است به برخی تغییرات الگویی و طراحی مجدد معماری خود نیاز داشته باشد.

از همه هیئت های شرکت کننده از منطقه اكو و فراتر از آن برای پذیرش دعوت و شرکت در نشست شورای وزیران اكو تشکر می کنیم. همچنین از مسئولان میزبان در شهر مشهد برای پذیرایی و هماهنگی عالی سپاسگزاریم.

اكو در هفته گذشته سی و دومین سالگرد گسترش خود را جشن گرفت. در طول دهه ها، اكو به طور فزاینده ای ثابت کرده که یکی از مرتبط ترین بستر های منطقه ای و چند جانبه برای همکاری اعضای خود است. طولانی ترین زیرساخت در انتظار همکاری اكو، توافق نامه تجاری اكو (ECITA) است که اجرای آن دو دهه به تأخیر افتاده است.

سیستم تجارت اكو نیز نیازمند حمایت مالی، بانکی، گمرکی و سیستم های بیمه است که هماهنگ سازی و دیجیتالی سازی آن ها نیز به دستور کار غالب اكو تبدیل خواهد شد. به بانک تجارت و توسعه اكو باید اختیاراتی داده شود تا آنچه را که برای تبدیل شدن به مروج تجارت و پروژه مالی و تأمین کننده سرمایه در سراسر منطقه اكو لازم است، انجام دهد.

نشست امروز شورای وزیران اكو که مهم ترین گرد همایی اكو در سال ۲۰۲۴ است، مکان مناسبی برای احیای حرکت دوباره برای

غلامحسین مظفری، استاندار خراسان رضوی:

خراسان، بستری مناسب برای توسعه پایدار و متوازن

فریدالدین عطار نیشابوری و مولانا جلال الدین محمد بلخی از پیشگامان آن بوده اند.

سازمان همکاری های اقتصادی (اكو) نمودی از آن ایده آرمانی نمادین است؛ کشور هایی که در همسایگی یکدیگر هم شانه با هم پیش می روند و برای برقراری توسعه پایدار هم نفس شده اند.

استان خراسان رضوی از دیرباز سرزمین دین و دانش بوده است، چنان که امام علی بن موسی الرضا^(ع) را می توان از نخستین پیشگامان وقوع گفت و گو میان ادیان مختلف و دانشمندان با تفکرات گوناگون دانست. این ویژگی برجسته خراسان نشانگر بستری مناسب برای وقوع توسعه پایدار و متوازن خواهد بود.

کلان شهر مشهد می تواند با داشتن ظرفیت های زیاد منابع انسانی و صنعتی در راه محقق سازی اهداف سازمان همکاری های اقتصادی اكو گام بردارد. در همین راستا بخشی از توانمندی های استان خراسان رضوی با رعایت اولویت شرکت های دانش بنیان با محصولات تجاری سازی شده در حاشیه اجلاس به نمایش گذاشته شده است.

اسماعیل بقایی، سخنگوی وزارت امور خارجه:

ظرفیت های اقتصادی، تجاری و فرهنگی مشهد نمونه است

نشست در سطح وزراست که در مکانی به جز پایتخت برگزار می شود. مشهد از هر نظر برای ما جایگاه ویژه و مقدسی دارد. ظرفیت های اقتصادی، تجاری و فرهنگی مشهد نمونه است. امیدواریم بتوانیم از این ظرفیت های بین المللی برای شناساندن توانمندی ها و ظرفیت های شهر های مختلف کشورمان به دنیای بیشتر استفاده کنیم.

سازمان همکاری های اقتصادی (اكو) از ۱۰ کشور تشکیل شده و یکی از سازمان های اقتصادی قدیمی است. این سازمان در دهه ۴۰ خورشیدی ایجاد و در دهه ۸۰ تجدید شد. بنابراین از نظر سابقه کاری و اهمیت، مهم ترین سازمان همکاری های اقتصادی برای ایران و منطقه و یکی از سازمان های اقتصادی قدیمی در سطح دنیاست.

اکثوری که در این سازمان عضویت دارند، کشور هایی با ظرفیت های اقتصادی و تجاری هستند و موضوعی که برای ما بسیار مهم بوده، این است که دارای قرابت و نزدیکی فرهنگی و مشترکات تاریخی و مذهبی هستند. از این حیث باید هر تلاشی برای تقویت مراودات و همکاری های کشورهای عضو این سازمان انجام شود.

ایران در سال ۲۰۲۴ ریاست شورای وزیران را عهده دار بود و این اجلاس به نوعی جمع بندی اقدامات، تلاش ها و ابتکارات ایران در این یک سال و سازمان دهی و برنامه ریزی برای کار هایی بوده که قرار است در سال آینده انجام شود.

میزبانی مشهد در این رویداد بسیار مهم بود. این یکی از رویکردهای مهم وزارت خارجه است تا بتوانیم ظرفیت ها و توانمندی های بخش های مختلف کشورمان را به دنیا نشان دهیم. این اولین

مشهد الرضا^(۴)؛ قطب ظرفیت های چند بعدی دیپلماسی

اجلاس شورای وزیران سازمان اکو، آوردگاه بزرگ اقتصاد منطقه ای در جهان شهر برکت و کرامت است

بیست و هشتمین اجلاس شورای وزیران امور خارجه کشورهای عضو سازمان همکاری های اقتصادی (اکو) با حضور وزیر امور خارجه ایران و همتایانش در کشورهای عضو، طی دو روز گذشته در مشهد برگزار شد. اهمیت برگزاری این رویداد بین المللی در مشهد را وقتی بهتر درک می کنیم که بدانیم تاکنون سابقه نداشته است که اجلاسی در سطح وزرای خارجه ۹ کشور در مکانی به جز پایتخت برگزار شود. سازمان اکو محدود به فعالیت های اقتصادی نیست و فعالیت های آن شامل امور فرهنگی نیز می شود. از این رو است که می توانیم بگوییم در این چند روز مشهد قطب دیپلماسی چند بعدی بوده است. برای این که آگاه باشیم شهرمان میزبان چه رویداد مهمی بوده، بهتر است درباره این سازمان بیشتر بدانیم.

مشهد، دروازه تجارت با آسیای میانه

مشهد الرضا^(۴) قرار است ۱۲ و ۱۳ آذرماه میزبان نشست دوروزه شورای وزیران عضو اکو باشد که در عمل، بالاترین رکن تصمیم گیری و سیاست گذاری سازمان است. علاوه بر این، سازمان همکاری های اقتصادی اکو در سه سطح دیگر نیز جلسه تشکیل می دهد؛ نشست سران که هر دو سال یک بار برگزار می شود تا مسیر کلی سیاست گذاری اقتصادی مشترک را تعیین کند، شورای نمایندگان که نشست آن هر ماه در سطح سفرا و به میزبانی تهران برپا می شود و البته جلسه شورای برنامه ریزی منطقه ای که آن هم سالی یک بار در سطح رؤسای سازمان های برنامه ریزی تشکیل می شود و مأموریت دارد برنامه های عملی برای تحقق اهداف سازمان ارائه کند و نهادهای مشترک تشکیل دهد. بنابر اعلام سخنگوی وزارت امور خارجه، سید عباس عراقچی وزیر امور خارجه کشورمان، ریاست بیست و هشتمین نشست شورای وزیران عضو اکو در مشهد را برعهده دارد.

۵۵ میلیون نفر را در برمی گیرد که البته بخش قابل توجهی از این اقلیم نوپدید اقتصادی در ثروتمندترین مناطق دنیا از نظر ذخایر معدنی و انرژی قرار دارد. با این حساب، سازمان همکاری اقتصادی اکو وسعتی بیش از دو برابر اتحادیه اروپا و جمعیتی بیشتر از آن را پوشش می دهد.

با وجود چالش هایی که برخی کشورهای عضو از نظر زیرساخت ها و مسائل اقتصادی و فرهنگی دارند، اکو به عنوان یک نهاد اثرگذار منطقه ای شناخته می شود. زیرارزیایی های اقتصادی ثابت می کند که با انتقال قدرت اقتصادی جهان از بلوک غرب به کشورهای شرق آسیا، سازمان اکو به کلید تعامل شرق و غرب تبدیل خواهد شد و به عنوان بازوی منطقه ای پیمان شانگهای، آبراه های حساس، شاهراه های ترانزیت و کریدور انرژی جهان را در کنترل خود خواهد داشت. افزایش تدریجی قدرت سازمان اکو بهانه ای شده است که در سال های گذشته کشورهای مثل ارمنستان، عراق، عمان و حتی برخی کشورهای حاشیه خلیج فارس برای عضویت در آن درخواست رسمی ثبت کنند.

۶ سال تعامل اقتصادی ملت ها

از زمان تأسیس سازمان اکو بیش از شش دهه می گذرد. نخستین بار به پیشنهاد ایران و با مشارکت پاکستان و ترکیه و پیش از انقلاب اسلامی، یک نهاد فراملیتی با عنوان سازمان همکاری عمران منطقه ای تشکیل شد تا شرایط لازم برای توسعه اقتصادی پایدار کشورهای عضو را تأمین کند. موانع موجود در مسیر تجارت مشترک را از بین ببرد و به موازات ارتقای منابع انسانی، زیرساخت های شبکه حمل و نقل و ارتباطات بین کشورهای را گسترش دهد. با این حال، پیروزی انقلاب اسلامی و آغاز جنگ تحمیلی باعث شد فعالیت این نهاد منطقه ای مدتی دچار وقفه شود. اما از سال ۱۳۶۴، سازمان همکاری عمران منطقه ای در کالبدی تازه با عنوان اکتدیدی حیات یافت و با فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، کشورهای آسیای میانه و حوزه قفقاز مانند افغانستان، ترکمنستان، تاجیکستان، ازبکستان، آذربایجان، قزاقستان و قرقیزستان نیز به آن ملحق شدند. امروزه این سازمان مشترک اقتصادی با عضویت ۱۰ کشور، قلمرو جغرافیایی بزرگی به وسعت بیش از ۸ میلیون کیلومتر مربع و جمعیتی حدود

مختصر و مفید درباره «اکو»

کشور	وسعت (Km ^۲)	جمعیت	شاخص رشد اقتصادی	تولید ناخالص داخلی (میلیون دلار)
ایران	۱,۶۲۸,۷۵۰	۸۴ میلیون نفر	۴/۸	۴۷۳,۰۹۱
پاکستان	۷۹۶,۰۹۵	۲۲۱ میلیون نفر	۵/۴	۲۸۲,۳۴۶
ترکیه	۷۸۳,۵۶۲	۸۵ میلیون نفر	۲/۸	۷۷۱,۳۵۵
افغانستان	۶۵۲,۸۶۴	۳۹ میلیون نفر	۱/۷	۲۰,۵۱۴
آذربایجان	۸۶,۶۰۰	۱۱ میلیون نفر	۱/۴	۴۶,۹۳۹
قزاقستان	۲,۷۲۴,۹۰۲	۱۹ میلیون نفر	۴/۱	۱۷۹,۳۴۰
ازبکستان	۴۴۸,۹۶۹	۳۴ میلیون نفر	۵/۱	۵۰,۵۰۰
ترکمنستان	۴۸۸,۱۰۰	۶ میلیون نفر	۶/۲	۴۰,۷۴۹
تاجیکستان	۱۴۲,۶۰۰	۱۰ میلیون نفر	۷/۱	۷,۵۲۳
قرقیزستان	۱۹۹,۹۴۹	۷ میلیون نفر	۳/۵	۸,۰۹۳

بررسی ظرفیت‌ها و فرصت‌های اقتصادی در خراسان رضوی

خراسان رضوی، شاهراه اقتصادی ایران

استان خراسان رضوی از بُعد جمعیت دومین استان پرجمعیت کشور نام گرفته است. قرارگیری در شمال شرقی ترین نقطه کشور و هم مرزی با دو کشور ترکمنستان و افغانستان، برای این استان ظرفیت‌های اقتصادی پرشماری به ارمغان آورده است. همچنین وجود پارک‌های صنعتی و بازرگانی در خراسان رضوی، ظرفیت‌های مهم گردشگری مذهبی را برای این استان به وجود آورده است. آن طور که آمارها می‌گویند، سالانه بیش از ۳۰ میلیون زائر داخلی و خارجی به این استان سفر می‌کنند که خراسان رضوی را برای پذیرایی از این میزان زائر نیازمند زیرساخت‌ها و پروژه‌های کلان اقتصادی می‌کند.

دومین استان پرجمعیت کشور

طبق آخرین سرشماری که سال ۱۳۹۵ انجام شد، جمعیت کشور ۷۹٫۹ میلیون نفر و جمعیت خراسان رضوی حدود ۶ میلیون و ۴۳۴ هزار نفر اعلام شده است. خراسان رضوی به واسطه شهر مشهد، سال هاست که دومین استان پرجمعیت ایران شناخته می‌شود. مطابق پیش بینی‌های مرکز آمار درباره جمعیت استان‌های ایران در سال ۱۴۰۳، این رقم حالا به بیش از ۷۰۱ میلیون نفر رسیده است. این استان به دلیل وجود حرم امام رضا (ع)، قطب زبانی کشور است و سالانه میزبان بیش از ۳۰ میلیون زائر است.

توجه سرمایه‌گذاران خارجی به خراسان رضوی

سال هاست که رهبر معظم انقلاب به اهمیت مردمی سازی اقتصاد تأکید کرده‌اند. تأکیدی که در خراسان رضوی با وجود گره خوردن اقتصاد استان به سرمایه‌های بخش خصوصی، مسئولان دولتی را به بهره‌برداری از این ظرفیت سوق داده است.

آن گونه که مسئولان می‌گویند، بیش از ۹۰ درصد اقتصاد استان را سرمایه‌گذاران بخش خصوصی در بخش‌های مختلف صنایع معدنی، کشاورزی، زیارت و گردشگری تشکیل می‌دهند. در حوزه سرمایه‌گذاری خارجی نیز در استان خراسان رضوی میزان این سرمایه‌گذاری از ۸۵ میلیون دلار در سال ۱۴۰۰ به ۷۴۲ میلیون دلار در سال گذشته رسیده است.

آمار نرخ اشتغال و بیکاری در تابستان ۱۴۰۳

کاهش نرخ بیکاری خراسان رضوی در کشور	رتبه دوم
نرخ بیکاری	۵/۱ درصد
کاهش نسبت به سال گذشته	۲ درصد
نرخ اشتغال	۴۳/۱۴ درصد
افزایش نسبت به سال گذشته	۰/۳ درصد

توزیع سنی جمعیت

سهم هر حوزه در اشتغال استان

میزان، تعداد و کشورهای سرمایه‌گذار خارجی در استان

در ۶ ماه نخست امسال	۱۳۴ میلیون دلار
سرمایه‌گذاری	۲۵ طرح
کشورهای مقصد	کره جنوبی، چین، ترکیه و افغانستان

مزیت هم‌جواری گمرکات خراسان رضوی با کشورهای آسیای میانه

استان خراسان رضوی به دلیل هم‌جواری با کشورهای آسیای میانه و نیز غنی بودن از نظر تولیدات کشاورزی و صنعتی از جایگاهی ویژه در زمینه صادرات کالاها و غیرنفتی و نیز ترانزیت کالا برخوردار است. استان خراسان رضوی پنج گمرک فعال مشهد، سرخس، دوغارون، لطف‌آباد و باجگیران، دو دفتر گمرکی و دو بازارچه مرزی فعال دارد.

خراسان رضوی از نظر موقعیت ترانزیتی در ارتباط زمینی و مستقیم با پنج کشور قرار دارد. نیم‌نگاهی به آمار و ارقام مربوط به حوزه حمل و نقل تجاری بین‌المللی در استان نشان می‌دهد که در شش ماهه نخست امسال تقریباً در همه شاخص‌ها بارش و پیشرفت روبه‌رو بوده‌ایم.

واردات در ۶ ماه نخست امسال

ارزش وزنی:	۱۳۳,۰۰۰ تن
ارزش ریالی:	۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰ دلار
اقلام وارداتی: پنبه حلاجی نشده، نخ، الباف، روغن دانه آفتاب‌گردان، قهوه، انبه، آب پنیر و شیر خشک	
کشورهای مبدأ: امارات، چین، تاجیکستان، هلند و ازبکستان	

صادرات در ۶ ماه نخست امسال

ارزش وزنی:	۱,۵۵۰,۰۰۰ تن
ارزش ریالی:	۸۷۶,۰۰۰,۰۰۰ دلار
اقلام صادراتی: پسته، زعفران، شمش، آهن و فولاد، سیب‌تازه، کامپاند، پلی‌استیرن	
کشورهای مقصد: افغانستان، تاجیکستان، قرقیزستان، ازبکستان، عراق و پاکستان	

آمار ترانزیت در ۶ ماه نخست امسال

میزان ورود کالا از مرز دوغارون و خروج از پایانه‌های مرزی دیگر	۱۲۱ درصد رشد
میزان ورود کالا از گمرکات دیگر و خروج از پایانه مرزی دوغارون	۱۸ درصد رشد
تعداد انبارهای نگهداری و ترخیص کالاهای ترانزیتی استان	۷۰ انبار
میزان افزایش انبارهای نگهداری و ترخیص کالاهای ترانزیتی استان	۸۰ درصد

نیروگاه بیوگاز فریمان

واحد‌های بیوگاز در شمار نیروگاه‌های تولید برق پاک (DG) هستند. با توجه به مزایای تقاضای برق استان در ساعات اوج مصرف، راهبر وزارت نیرو توسعه این نیروگاه‌ها برای کاهش فشار تقاضاست. برق تولیدی این نیروگاه‌ها قابل فروش به شبکه سراسری است. در وضعیت کنونی، از مجموع ۵ هزار و ۳۵۰ مگاوات ظرفیت اسمی تولید برق استان، فقط ۰٫۶ مگاوات آن از طریق بیوگاز تأمین می‌شود. از این منظر، استان یکی از قطب‌های مستعد تولید بیوگاز است؛ بنابراین ظرفیت فراوانی برای ورود واحدهای جدید بیوگاز به بازار انرژی استان وجود دارد.

احداث نیروگاه خورشیدی گنبدلی

بنابر گزارش آژانس بین‌المللی انرژی، در سال‌های گذشته مصرف جهانی برق نسبت به دیگر انواع حامل‌های انرژی بیشتر بوده است. روند مصرف برق در ایران نیز کمابیش از الگوی مشابهی پیروی کرده است. طبق پیش‌بینی‌ها، مصرف برق در استان خراسان تا سال ۱۴۱۰ سالانه دست‌کم ۵ درصد بیشتر خواهد شد که این امر نتیجه رشد جمعیت، رشد صنایع، افزایش فعالیت‌های اقتصادی بخش خدمات به ویژه گردشگری و همچنین روند روبه‌رشد استفاده از امکانات سرمایشی به ویژه در ماه‌های گرم سال است.

بزرگراه ترانزیتی سبزوار-درگز

این پروژه دو کارکرد اصلی دارد. نخست کوتاه‌کردن مسیر ترانزیت و حمل بار از گمرک لطف‌آباد به غرب کشور و همچنین افزایش ایمنی تردد به ویژه در بخش قوچان به درگز. وجه ترانزیتی این پروژه برگمرک لطف‌آباد تمرکز دارد که یکی از دروازه‌های مهم ورود به آسیای میانه است.

معرفی فرصت‌های سرمایه‌گذاری استان

مروری کوتاه بر چند پروژه سرمایه‌پذیر با آینده‌ای درخشان

محصول استراتژیک زعفران

ایران در زمینه تولید زعفران دارای برند جهانی است. شهرهای زیادی در ایران به عنوان مزارع کاشت زعفران شناخته می‌شوند. اهمیت زعفران بین سایر محصولات کشاورزی به دلیل ارزآوری قابل توجه است. کاشت زعفران در ایران قدیمی ۳۵۰۰ ساله دارد، به طوری که از نظر بیشتر کارشناسان، منشأ پیدایش زعفران در ایران بوده است. حدود ۹۰ درصد زعفران تولید شده در جهان مربوط به ایران است. زعفران در مناطق سردسیر رشد بهتری دارد و به همین دلیل مناطق سردسیر یک گزینه بسیار مناسب برای کاشت زعفران هستند. قائن، فردوس، گناباد، مرند و تربت حیدریه به دلیل برخورداری از وضعیت بومی مساعد و مناسب برای تولید زعفران، به عنوان مراکز اصلی کاشت زعفران به شمار می‌روند. با توجه به اینکه سود تجارت زعفران زیاد است و تجارت این کالانه تنها در ایران بلکه در سراسر جهان جایگاهی ویژه دارد، توجه به تولید این محصول می‌تواند تأثیر چشمگیر بر رشد اقتصادی کشور داشته باشد.

نیم‌نگاهی به آمار تولید زعفران

صنایع دستی، قلب پهنه اقتصاد

صنایع دستی ایران با قدمتی چند هزار ساله و تنوع بی‌نظیر، نه تنها بخشی از فرهنگ و هویت ملی ما را تشکیل می‌دهند، بلکه یکی از ارکان مهم اقتصاد کشور نیز به شمار می‌روند. این صنایع با ایجاد اشتغال برای هزاران هنرمند و کارآفرین، نقشی بسزا در رونق اقتصادی و توسعه پایدار مناطق مختلف کشور ایفا می‌کنند. با گذشت زمان و تغییرات اجتماعی و اقتصادی، بسیاری از صنایع دستی به تدریج در حال فراموشی هستند. این فراموشی نه تنها به فرهنگ ما خسارت می‌زند، بلکه ممکن است به اقتصاد محلی و معیشت هنرمندان و صنعتگران نیز آسیب برساند. به همین دلیل، ضروری است که برای حفظ و احیای این هنرها اقداماتی انجام شود. آموزش و ترویج صنایع دستی در مدارس، برگزاری کارگاه‌های آموزشی و حمایت از کارگاه‌های تولیدی می‌تواند به زنده نگه داشتن این هنرها کمک کند.

باتوجه به فعالیت‌های گسترده در این حوزه، از مجموع ۲۵۰ رشته صنایع دستی، اکنون ۹۵ رشته در خراسان رضوی فعال است که ۲۲ رشته از ۹۵ رشته بومی است. خراسان رضوی دارای یک شهر جهانی یعنی مشهد، سه شهر ملی شامل بایگ، فیروزه و لایین، د و روستای ملی شامل بسک و آغداش است. همچنین ۳۱ روستای هدف صنایع دستی در استان شناسایی شده است.

نیم‌نگاهی به آمارها

ظرفیت بزرگ صنایع معدنی برای استان

سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی صحیح اقتصادی در هر کشوری مستلزم شناخت امکانات و قابلیت‌های تولیدی و تجاری مناطق مختلف است. سند آمایش سرزمین، یکی از مواردی بوده که برای حرکت در راستای درست و مطابق با فرصت‌ها و تهدیدها نوشته شد. هر چند به گفته فعالان اقتصادی تاکنون نه فقط در خراسان رضوی بلکه در کشور، بسیاری از حرکت‌های صورت گرفته بدون توجه به این سند بوده است. بر اساس سند مصوب آمایش سرزمین (۱۳۹۹) برای استان خراسان رضوی، تقسیم بندی نقشه مطلوب شهرستان مشهد به بخش‌های صنعتی و معدنی نشان می‌دهد که بخش مهم فعالیت‌های مشهد فعالیت‌های صنعتی است. تولید صنایع معدنی به ویژه فلزات اساسی (آهن، مس و طلا) گهر سنگ‌ها، سنگ‌های ساختمانی و فعالیت‌های مصالح ساختمانی از جمله فعالیت‌های مطلوب در این شهرستان به شمار می‌رود. مزیت معدنی این استان در کانی‌های فلزی و به ویژه در سنگ آهن خواف و همچنین معادن مس در منطقه کاشمر است و این در حالی است که هنوز اکتشافات معدنی این استان کامل نشده است و وجود پالایشگاه گازی خانگیران نیز مصرف داخلی در این استان دارد و صادرات نمی‌شود و از این رو، درآمد صادراتی برای استان ندارد.

نیم‌نگاهی به آمار معادن در استان

خراسان رضوی، قطب تولیدات صنایع غذایی

صنایع غذایی خراسان رضوی با بیش از هشتصد واحد صنعتی، بعد از استان‌های تهران و آذربایجان شرقی سومین قطب صنعت غذا در کشور است.

صنایع تبدیلی و غذایی، یکی از صنایع پیشرو قدیمی در خراسان رضوی محسوب می‌شوند. دلیل آن هم وجود کشاورزی و دامداری به عنوان یکی از پایه‌های اقتصادی استان است. این استان قطب صنایع غذایی کشور است. بر اساس سند آمایش سرزمین حدود ۴۰ درصد پروانه‌های صنعتی صادر شده در استان مربوط به صنایع تبدیلی و غذایی است. طبق پژوهش‌های انجام شده و نظر خبرگان حوزه اقتصاد، تولید فراورده‌های غذایی یکی از رشته‌های فعالیت‌های کلیدی در افق ۱۴۱۴ است. هزار واحد دارای نشان استاندارد در حوزه صنعت غذایی استان فعالیت می‌کنند که این استان رابه قطب تولیدات صنایع غذایی دارای این نشان تبدیل کرده است.

نیم‌نگاهی به آمار حوزه صنایع غذایی استان (سال ۱۴۰۰ تا پایان سال ۱۴۰۲)

احداث خط دوم راه آهن بافق-طبس-تربت حیدریه

مسیر راه آهن سرخس-بندرعباس از شمال شرق کشور به سواحل جنوب، بخش عمده‌ای از حجم محموله‌های ترانزیتی ریلی کشور را به خود اختصاص داده و اکنون فعال‌ترین کریدور ریلی ایران است. در سال ۱۳۹۷ بیش از یک میلیون و ۲۰۰ هزار تن کالای ترانزیتی در مسیر سرخس-بندرعباس با استفاده از ۱۹ هزار واگن حمل شد که نسبت به مدت مشابه سال قبل ۱۸ درصد رشد داشته است. محموله‌های اصلی ترانزیتی این مسیر از مبدأ ترکمنستان، گوگرد، کود شیمیایی، پنبه، مازوت و ماش است. در مسیر سرخس-بندرعباس ۶۱ درصد کالاهای ترانزیتی متعلق به ترکمنستان و ۳۶ درصد متعلق به ازبکستان است.

طرح توسعه سنگان خواف

در سال ۱۳۹۸ حداکثر بار هم‌زمان مصرفی برق در استان‌های خراسان رضوی، شمالی و جنوبی نزدیک به ۴ هزار مگاوات بوده که نسبت به سال گذشته ۵ درصد بیشتر است. این بدان معناست که فقط در یک سال، تقاضای برق سه استان خراسان حدوداً به اندازه ۲۰۰ مگاوات افزایش یافته است. اکنون ظرفیت اسمی تولید برق سه استان خراسان در مجموع نزدیک به ۵ هزار و ۳۵۰ مگاوات است که حدود ۴ هزار و ۲۴۰ مگاوات آن از طریق نیروگاه‌های گازی، ۲۸۹ مگاوات از طریق نیروگاه‌های بخار و نزدیک به ۳۵ مگاوات از طریق نیروگاه‌های بادی تأمین می‌شود.

کنسانتره مس بردسکن

ایران از صادرکنندگان بزرگ مس جهان است. در سال ۱۳۹۷، ایران با صادراتی بیش از ۲۰۹ هزار تن، دومین صادرکننده در خاورمیانه بوده است. مشتریان اصلی کنسانتره مس ایران، کشورهای چین، کره و فیلیپین هستند. در سال‌های گذشته، ارزش سنگ مس و کنسانتره در بازار جهانی با افزایش روبه‌رو بوده، به گونه‌ای که در سال ۱۳۹۷ به طور متوسط هر تن کنسانتره مس حدود ۹۷۸ دلار فروخته شده است. علاوه بر تقاضای خارجی، در داخل نیز تقاضای برای این محصول وجود دارد. کوره‌های ذوب خریدار اصلی این محصول هستند.

بررسی ظرفیت‌ها و فرصت‌های اقتصادی در مشهد

رونق مشهد مقدس بانگاه ملی و فراملی

مشهد کلان‌شهری در شمال شرقی ایران و مرکز استان خراسان رضوی است. این شهر در زمان افشاریان پایتخت ایران بود. مشهد با ۳۵۱ کیلومتر مربع مساحت، دومین شهر پهناور ایران پس از تهران است. براساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵، مشهد دومین شهر پرجمعیت ایران پس از تهران و صد و یکمین شهر پرجمعیت دنیا به‌شمار می‌رود. این شهر به واسطه وجود حرم علی بن موسی الرضا (ع)، هشتمین امام شیعیان جهان، سالانه پذیرای ۳۰ میلیون زائر از داخل و ۵ میلیون زائر از خارج از کشور است. تراکم جمعیت در مشهد بیش از ۹ هزار نفر در هر کیلومتر مربع است. این شهر در سال ۱۳۸۸ رسماً به عنوان «پایتخت معنوی ایران» انتخاب شد. همچنین مشهد به عنوان «پایتخت فرهنگ اسلامی» در سال ۲۰۱۷ برگزیده شد. در این گزارش به مرور ظرفیت‌ها و زیرساخت‌های اقتصادی مشهد پرداخته ایم.

سرمایه‌گذاری خارجی

مرکز آمار ایران برای اولین بار برآورد جمعیت شهرستان‌ها را خرداد ۱۴۰۱ منتشر کرد که براساس این برآورد، تهران با ۹ میلیون و ۳۹۹ هزار نفر در رتبه نخست قرار دارد و مشهد با ۳ میلیون و ۶۱۹ هزار نفر دومین شهر پرجمعیت ایران است. موقعیت بی‌نظیر شهر مشهد در شرق کشور و ظرفیت‌های فراوان گردشگری این کلان‌شهر زیارتی باعث شده است بسیاری از سرمایه‌گذاران خارجی به استفاده از بسترهای سرمایه‌گذاری در این شهر مایل شوند. علاوه بر این مشهد در بهترین نقطه برای ترانزیت کالا به کشورهای آسیای میانه و واردات محصولات از این منطقه است. نرخ سرمایه‌گذاری در خراسان رضوی پس از پایان همه‌گیری ویروس کرونا به صورت سالانه در حال افزایش است.

آمار سرمایه‌گذاری خارجی در مشهد و خراسان رضوی

سال ۱۴۰۰	۸۵/۶ میلیون دلار
سال ۱۴۰۱	۲۹۸/۷۲ میلیون دلار
سال ۱۴۰۲	۷۴۲ میلیون دلار

گردشگری سلامت، ظرفیت فوق‌العاده مشهد

مشهد به واسطه وجود مضجع شریف امام رضا (ع)، سالانه پذیرای بیش از ۳۰ میلیون زائر داخلی و خارجی است و در فهرست بزرگ‌ترین و پرمسافرت‌ترین شهرهای ایران قرار دارد که جاذبه‌های تفریحی، اقامتی و رفاهی آن با سرعت زیادی در حال توسعه است. از طرف دیگر، زیرساخت‌های پیشرفته مشهد در حوزه سلامت موجب رونق بازار گردشگری سلامت در مشهد شده است. اکنون آمار گردشگرانی که در مشهد خدمات درمانی دریافت می‌کنند، سالانه حدود ۱۵۰ هزار نفر برآورد می‌شود.

گردش مالی سالانه صنعت گردشگری	۲۷۰ هزار میلیارد تومان
ظرفیت اقامت در مشهد	۲۲۰,۰۰۰ نفر شب

آمار گردشگری سلامت در ۶ ماه اول سال ۱۴۰۳

درآمد از گردشگری سلامت	۹۳۷۷ میلیارد تومان
رشد درآمد نسبت به مدت مشابه سال گذشته	۹۳ درصد
گردشگر سلامت	۴۵,۰۹۰ نفر
رشد تعداد گردشگر سلامت نسبت به مدت مشابه سال گذشته	۲۷ درصد
ملیت گردشگران سلامت	۶۸ ملیت
بیمارستان و درمانگاه تخصصی مجاز پذیرش گردشگر سلامت	۴۶ مورد
فعالیت شرکت گردشگری دارای مجوز در حوزه سلامت	۱۴۰ شرکت

مشهد، شهر جهانی گوهرسنگ‌ها

تجارت سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی از تجارت‌های پرسود دنیا است و ایران با وجود پیشینه تاریخی و توانمندی طبیعی و وجود نیروی متخصص در این زمینه، هنوز نتوانسته است آن‌گونه که انتظار می‌رود سهمش را در بازارهای جهانی افزایش دهد. مشهد نیز از سوی یونسکو به عنوان شهر جهانی گوهرسنگ‌ها معرفی شده است.

نگاهی به آمار مربوط به گوهرسنگ‌ها در مشهد

کارگاه فعال نقره‌سازی	۲,۰۰۰ کارگاه
کارگاه فعال طلاسازی	۵۰,۰۰۰ کارگاه
شاغل فعال مشهد در این حوزه	۱۲,۰۰۰ نفر
صادرات گوهرسنگ‌های کشور از مشهد	۹۴ درصد

ظرفیت بی‌نظیر حمل‌ونقل مسافر در مشهد

حمل‌ونقل عمومی به عنوان یکی از زیرساخت‌های مهم توسعه شهری، در مسیر توسعه شتابانی که با پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی ایران آغاز شده، در ۴۲ سال گذشته در کلان‌شهر مشهد رشدی چشمگیر داشته، به طوری که با سیر مراحل تکمیل اکنون به ایستگاه برقی شدن رسیده است. براساس طرح جامع حمل‌ونقل و اطلاعات به دست آمده، ضریب سفر در مشهد ۱۲,۰۲ است؛ یعنی روزانه هر نفر در مشهد به طور میانگین دو سفر تولید می‌کند و با توجه به جمعیت ۳,۵ میلیون نفری، روزانه بیش از ۷ میلیون سفر درون‌شهری انجام می‌شود.

نگاهی به آمار تردد درون‌شهری

مجموع سفر درون‌شهری روزانه در مشهد	۷ میلیون سفر
سفرهای درون‌شهری با استفاده از حمل‌ونقل عمومی	۴۰ درصد
سفر با مترو به صورت روزانه	۳۰۰ هزار سفر
میزان سفر با مترو به صورت روزانه	خط یک ۲ خط ۲
سهم مترو از سفرهای درون‌شهری	۴۰ درصد ۵ درصد
تردد مسافر با اتوبوس به صورت روزانه	۱ میلیون سفر
سفر روزانه بانا و گان تاکسی رانی و تاکسی‌های اینترنتی	۱/۵ میلیون سفر
سهم استفاده از تاکسی در سفرهای درون‌شهری	۲۰ درصد

نگاهی به آمار تردد از ورودی‌های شهر

فرودگاه شهید هاشمی نژاد	تردد سالانه مسافر داخلی و خارجی ۸ میلیون مسافر
تردد روزانه مسافر داخلی و خارجی	۲۲ هزار مسافر
دست کم انجام پرواز روزانه	۱۷۰ پرواز ۲۴۰ پرواز
راه آهن	تردد سالانه مسافر ۲۰ تا ۱۸ میلیون مسافر
پایانه‌های مسافربری	جابه‌جایی در ۷ ماه نخست امسال ۱۵ میلیون مسافر
افزایش نسبت به سال گذشته	۲ میلیون مسافر
راننده فعال برون‌شهری	۸ هزار راننده
دستگاه ناوگان مسافربری	۶,۱۰۰ دستگاه

مروری کوتاه بر چند پروژه سرمایه‌پذیر در جهان شهر برکت و کرامت

سرمایه‌گذاری، موتور محرک توسعه اقتصادی در مشهد الرضا (۴)

سرمایه‌گذاری به عنوان موتور محرک رشد اقتصادی، لازمه نیل به توسعه اقتصادی و اجتماعی است. افزایش سرمایه‌گذاری به افزایش تولید، ارزش افزوده، درآمد، رفاه و اشتغال، کاهش نرخ بیکاری و رفع فقر منجر می‌شود. استان خراسان رضوی نیز در زمینه توجه به زائران و تسهیل دسترسی آنان به مشهد، سه پروژه مهم آزادراه حرم تا حرم، قطار سریع‌السیر تهران به مشهد و شهر فرودگاهی امام رضا (ع) را در دستور کار دارد.

هوشمندسازی تبلیغات محیطی شهر مشهد

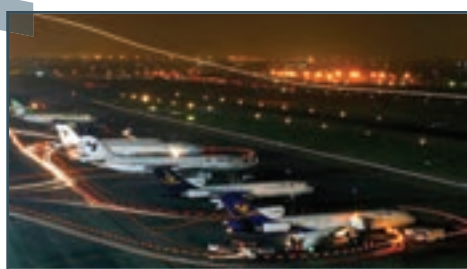
این پروژه با در نظر گرفتن آخرین استانداردهای بین‌المللی تعریف شده است. هوشمندسازی تبلیغات محیطی شهر مشهد علاوه بر بازدهی اقتصادی مناسب برای همه ذی‌نفعان، گامی مؤثر در توسعه خدمات شهری و هوشمندسازی شهر است؛ پروژه‌ای که اثربخشی تبلیغات را می‌سنجد و با تکیه بر فناوری‌های نوین و حذف تبلیغات چاپی، به دستیار محیط زیست شدن تبلیغات نیز کمک شایانی خواهد کرد. از جمله مزایای این پروژه می‌توان به سامان‌دهی سیما و منظر شهری و افزایش سرعت و کیفیت اطلاع‌رسانی به مجاوران و زائران شهر مشهد اشاره کرد.

حجم سرمایه‌گذاری اولیه
۵,۷۰۰,۰۰۰ (میلیون ریال)

توسعه ترمینال خارجی فرودگاه شهید هاشمی نژاد

طبق آمار شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران، فرودگاه مشهد در سال ۲۰۱۷ با پذیرش و اعزام سالانه ۱۰,۴ میلیون مسافر، دومین فرودگاه کشور پس از مهرآباد و چهاردهمین فرودگاه در کل منطقه آفریقا و غرب آسیاست که از این تعداد ۱,۶ میلیون نفر در پروازهای خارجی حضور داشته‌اند. در سال ۲۰۱۷ فرودگاه شهید هاشمی نژاد در پذیرش و ارسال بار نیز با حجم ۱۰۰ هزار تن بار، پس از مهرآباد و فرودگاه امام خمینی (ره)، سومین فرودگاه کشور و البته بیست و یکمین فرودگاه در منطقه آفریقا و غرب آسیا بوده است. با توجه به روند روبه‌رشد پروازهای فرودگاه مشهد، انتظار می‌رود تا سال ۱۴۰۴ تعداد مسافران این فرودگاه به ۱۵ میلیون نفر افزایش یابد. این پیش‌بینی ضرورت توسعه ظرفیت ترمینال‌های فرودگاه را در و چندان می‌کند.

حجم سرمایه‌گذاری اولیه
۴۵,۰۰۰,۰۰۰ (میلیون ریال)

کارخانه بازیافت نخاله‌ها و زائدات ساختمانی

صنعت ساختمان بزرگ‌ترین مصرف‌کننده مصالح و در عین حال بزرگ‌ترین تولیدکننده نخاله و زباله‌هایی است که به محیط زیست وارد می‌شوند. طبق آمارها، در سال ۱۳۹۷ حدود ۶ هزار و ۴۶۲ پروانه ساختمانی توسط شهرداری مشهد صادر شده که نسبت به سال گذشته ۳۸ درصد رشد داشته است. اکنون در شهرهای تهران، شیراز و اصفهان واحدهایی برای بازیافت ضایعات ساختمانی و تبدیل آن‌ها به مصالح ساختمانی احداث شده‌اند. با این حال، تاکنون در استان خراسان رضوی با وجود حجم زیاد نخاله‌های ساختمانی، چنین واحدهی ایجاد نشده است. با توجه به حجم زیاد نخاله‌های ساختمانی و نیاز به مصالح در استان، احداث این کارخانه ضروری به نظر می‌رسد.

حجم سرمایه‌گذاری اولیه
۶۰۰,۰۰۰ (میلیون ریال)

فراوری گوهرسنگ‌ها

طبق برآوردها، تقاضای داخلی سنگ‌های قیمتی و نیمه‌قیمتی در کشور سالانه معادل نود تن است. با این حال، با وجود کیفیت خوب و تنوع سنگ‌های قیمتی در کشور، بخش قابل توجهی از نیاز بازار داخلی از طریق واردات تأمین می‌شود. مهم‌ترین دلیل این واردات، نبود فناوری فراوری سنگ‌های قیمتی و نیمه‌قیمتی در کشور است؛ امری که سبب شده سنگ‌های قیمتی کشور عمدتاً به صورت فراوری نشده و خام توسط واسطه‌ها خرید و صادر شوند. با این حال، در سال‌های گذشته به دلیل افزایش نرخ ارز و همچنین قیمت طلا، رشد روزافزونی در اقبال مردم به سنگ‌های قیمتی و زیورات نقره‌ای مشاهده می‌شود که به دلیل کم بودن هزینه‌های تولید شامل نیروی انسانی و مواد اولیه، از قیمت مناسبی برای مصرف‌کنندگان برخوردار است.

حجم سرمایه‌گذاری اولیه
۳۴۰,۰۰۰ (میلیون ریال)

شبکه هوشمند گردشگری سلامت

ایجاد محتوای مناسب درباره فرصت‌های گردشگری سلامت و فراهم کردن امکان دسترسی آسان به این فرصت‌ها امری ضروری است. وجود اطلاعات جامع بیش از ۱۲۰ هتل در ایران، بهترین پزشکان و مراکز درمانی از جمله دلایل این استقبال عمومی است. همچنین محدودیت در پرداخت آنلاین، بازار را متمایل به وبسایتی با این امکان کرده است. فعالیت نکردن وبسایت‌های معتبر در ایران به علت وجود تحریم‌ها، محدودیت‌های فراوانی را برای میلیون‌ها گردشگر سلامت علاقه‌مند به سفر به ایران و بیش از چند صد هزار گردشگر سلامت موجود در ایران ایجاد کرده است.

حجم سرمایه‌گذاری اولیه
۱۲۰,۰۰۰ (میلیون ریال)

احداث تصفیه‌خانه فاضلاب طبرسی

تصفیه‌خانه‌های موجود در شهر مشهد، اکنون ظرفیتی برابر ۱۸۰ هزار مترمکعب در شبانه‌روز دارند. این در حالی است که ظرفیت مورد نیاز فعلی شهر مشهد ۵۴۲ هزار مترمکعب است. بنابراین شهر مشهد اکنون با کمبود تصفیه‌خانه کافی برای پاسخگویی به نیاز فاضلاب شهری مواجه است و این نیاز در آینده نیز بیشتر می‌شود. از این رو، تصفیه‌خانه طبرسی شمالی با ظرفیت ۶۸ هزار مترمکعب می‌تواند بخشی از کمبود ظرفیت تصفیه‌خانه‌ها در مشهد را جبران کند.

حجم سرمایه‌گذاری اولیه
۵,۴۴۰,۰۰۰ (میلیون ریال)

آماده سازی شهر برای میزبانی رویداد بین المللی

مروری اجمالی بر اقدامات شهرداری مشهد در راستای میزبانی از اجلاس وزیران امور خارجه سازمان همکاری های اقتصادی اكو

بیست و هشتمین اجلاس شورای وزیران امور خارجه کشورهای عضو سازمان همکاری های اقتصادی (اكو) با حضور وزیر امور خارجه ایران و همتایانش در کشورهای عضو، طی دو روز گذشته در مشهد برگزار شد. سید عباس عراقچی، وزیر امور خارجه کشورمان، در این نشست از برگزاری عالی این رویداد در مشهد تشکر کرد. مشهد توانست میزبانی شایسته برای این رویداد باشد. وزیر امور خارجه و دیگر مدیران عالی رتبه این وزارتخانه نیز تأکید کردند که مشهد در آینده نیز می تواند میزبان رویدادهای بین المللی در این سطح و سطوح بالاتر باشد. تردیدی نیست که این اتفاق مهم بدون همکاری و تلاش های مستمر کارکنان مدیریت شهری مشهد امکان پذیر نبود. مدیریت شهری با فعالیت متمرکز و جهادی و با بهره گیری از تمام ظرفیتهای موجود خود توانست سهم خود در برگزاری این رویداد بین المللی را به بهترین وجه انجام دهد. بخشی از این زحمات که در منظر عمومی مردم محترم مشهد الرضا^ع قرار گرفته در این قاب تصاویر روایت شده است.

عکس: پایگاه اطلاع رسانی شهرداری مشهد

شستشوی جداول و زیباسازی شهر

اعلام عمومی رویداد در بیلبردهای شهری

آماده باش کارکنان سازمان اتوبوس رانی برای میزبانی خدمات حمل و نقلی در رویداد